«РАСЛЫЙМ»

Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасары – Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министры

_________________ Э.Н. Фәттахов

"02" ___11___ 2015 нче ел

ТАТАР ТЕЛЕ

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына татар теленнән бердәм республика тестын үткәрү материалларының күрсәтмә варианты

Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан әзерләнде

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына татар теленнән бердәм республика тестын үткәрү материалларының күрсәтмә вариантына аңлатмалар

2016 нчы елгы бердәм республика тестын үткәрү материалларының күрсәтмә варианты белән танышканда, шуны истә тотыгыз: тәкъдим ителгән биремнәр 2016 нчы елда тест үткәрү материалларының вариантлары ярдәмендә тикшереләчәк эчтәлекнең барлык элементларын чагылдырмый. 2016 нчы елгы бердәм республика тестында тикшерелергә мөмкин булган эчтәлек элементларының тулы исемлеге татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына өчен бердәм республика тестына әзерлек дәрәҗәсенә куелган таләпләр һәм эчтәлек элементларының кодификаторында тәкъдим ителгән.

Күрсәтмә вариант катнашучыга һәм киң җәмәгатьчелеккә бердәм республика тесты материалларының структурасы, биремнәр саны, аларның формасы, катлаулылык дәрәҗәсе турында фикер йөртергә мөмкинлек бирә. Бу варианттагы киңәйтелгән җавап бирүне таләп иткән биремнәрне үтәүнең бәяләү критерийлары җавапның тулылыгы һәм дөрес язылышы таләпләре турында күзаллау тудыра.

Күрсәтмә вариант материаллары чыгарылыш сыйныф укучыларында бердәм республика тестына әзерлек осталыгын булдырачак.

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына ТАТАР ТЕЛЕННӘН бердәм республика тесты

Демоверсия

Эшне үтәү өчен күрсәтмә

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының 9 нчы сыйныфын тәмамлаучы укучылар өчен, татар теленнән бердәм республика тестына 2 сәгать 30 минут (150 минут) вакыт бирелә. Тест биремнәре 3 бүлектән тора.

Беренче бүлектә 2 тапкыр **тыңланган** текстның кыскача эчтәлеге (изложение) язылa. Ул 2 нче номерлы җавап бланкында эшләнә.

Икенче бүлекне укучылар **үзләре укыган** текстка нигезләнеп башкара. Ул 9 биремнән тора (2-10 биремнәр). 2 – 3 нче биремнәрне үтәгәндә, дөрес җавапны тәкъдим ителгән 4 варианттан сайлап алып, 1 нче номерлы җавап бланкына бер цифр белән язарга кирәк. 4 – 10 нчы биремнәргә җавапларны укучылар мөстәкыйль рәвештә формалаштыралар. Әлеге биремнәргә җаваплар сүз яки цифрлар белән 1 нче номерлы җавап бланкына языла. Ялгышкан очракта, аны пөхтә итеп сызып, янына дөрес җавапны язарга була.

Өченче бүлектәге биремне укучылар 2 нче бүлектәге текст буенча башкаралар. Эшли башлаганчы, тәкъдим ителгән (11.1 һәм 11.2) биремнәрнең берсен сайларга һәм үз фикереңне дәлилләп, эзлекле рәвештә киңәйтелгән җавап бирергә кирәк.

Тест биремнәрен үтәгәндә, орфографик сүзлекләрдән файдаланырга рөхсәт ителә.

Караламадагы язулар тикшерелми!

Биремнәрне тәкъдим ителгән эзлеклелектә эшләргә киңәш ителә. Җавап бирергә авырсынган бирем очраса, аны калдырып, башкаларын эшли торыгыз. Вакыт калса, аларга яңадан әйләнеп кайтырсыз.

Үтәлгән биремнәр өчен куелган баллар бергә кушыла. Мөмкин кадәр күбрәк биремгә дөрес җавап биреп, югарырак балл җыярга тырышыгыз.

Сезгә уңышлар телибез!

I бүлек

Текстны тыңлагыз һәм 1 нче биремне 2 нче номерлы җаваплар бланкында эшләгез. Башта биремнең номерын, аннары изложение текстын язгыз.

1 Текстны тыңлагыз һәм кыска изложение язгыз. Текстны тыңлагач, микротемаларны билгеләгез. Тулы текстның һәм андагы микротемаларның төп эчтәлеген бирергә кирәклеген истә тотып эшләгез. Изложениенең күләме **50 сүздән** ким булмаска тиеш. Изложениене чиста һәм танырлык итеп язгыз.

Рәбига әбине яңа өйгә күчергәч, 8 нче сыйныф укучылары моңаеп калдылар. Аларга эш бетте. Элек Рәбига әбигә утын кисәләр, су китерәләр, ишегалларын җыештыралар иде. Рәбига әбинең җиз самавырында чәй кайный, табасында коймак чыжылдый башлый иде. Бу яңа йортта бер эш юк. Су торбадан агып тора. Газ кергән. Идәннәре шома. Тәрәзәләре зур. Тик Рәбига әби генә боегып калды. Укучылар аптырадылар:

– Рәбига әби, әллә өйне яратмыйсыңмы? Хәзер син бик моңсу, □ диделәр.

– Өйне бик яраттым, балалар. Иске өемдә минем яшьлегем калды, □ дип җавап бирде әби.

Рәбига әбиләрнең иске өе янында миләш үсеп утыра. Аны алар яшь чакларында карты белән утыртканнар. Көз көне балалар шул миләшне әбинең яңа өе каршына күчереп утырттылар. Әти-әниләре дә булышты. Тәрәзәсе каршында яшьлегендә үзе үстергән миләшне күргәч, Рәбига әби чынлап яшәреп китте. Элеккечә яулыкларын чөеп бәйләде, җыр сузды, нәни дусларын елмаеп каршылады. Миләш һәр иртәне Рәбига әбине тәрәзәсеннән үрелеп карый, башын күккә борып, аяк очларына баса-баса, язны күзәтә.

(153 сүз) *(Фәнис Яруллиннан)*

II бүлек

Текстны укыгыз һәм 2-10 нчы биремнәрне үтәгез.

Керпе

1) Урмандагы алан буйлап Керпе бара. 2) Кая карама кыштырдавык яфраклар. 3) Алар яңгыр шикелле ашыкмый гына агач ябалдашларыннан явалар да явалар. 4) Аяк асты, бөтен тирә-як сары, кызгылт яфраклар белән түшәлгән.

5) Калын итеп түшәлгән яфрак келәм өстеннән баруы кызык та, рәхәт тә. 6) Көзнең шушындый җылы, вак яңгыр сибәләп торган вакытын ярата Керпе. 7) Җылы яктан килгән кошлар кире китеп баралар, алар кыштан качалар. 8) Ак каен башында тукран тукылдый, нидер сөйләнеп саескан очып үтте, яфракларны сак кына кыштырдатып тычкан йөгерә: урман үз тормышы белән яши.

9) Керпе кышка әзерләнә. 10) Эше күп, өлгер генә! 11) Хәзер дә аркасына зур гына гөмбә салып, оясына алып кайтып бара. 12) Коры яфракларны җыеп оясына ташырга, аны салкын үтеп кермәслек итеп җылытырга кирәк. 13) Шулчак Керпе күптәнге танышы Чыркый-чыпчыкның чыркылдавын ишетеп алды.

– 14) Кая ашыгасың, Керпе, бераз ял итеп ал, күптән күзгә күренгәнең юк.

– 15) Чыркый, ял итәргә вакытым булмады быелгы җәйне: төннәрен тычкан аулыйм, көндез черем итеп алам да яңа оя ясыйм, шулай эш, мәшәкать белән нурлы җәй үтеп тә киткән. 16) Үзең ничек үткәрдең җәйне?

– 17) Мин бит хәзер шәһәрдә яшим. 18) Шәһәрдә бөтен нәрсә дә бар! – диде Чыркый. – 19) Безнең чыпчык халкына ризык та мул. 20) Адым саен зур-зур савытлар, андагы азыкның исәбе юк. 21) Шул савытлар тирәсендә кешеләр дә нидер актарып эзли, этләр-песиләр җыела, чәүкә-саесканнар да очып килә. 22) Интекмә, әйдә син дә күчеп кил шәһәргә.

– 23) Гөмбәне үзем белән алыйммы?

– 24) Шәһәрдә сиңа ник кирәге бар аның? 25) Шәһәрдә кая карама гөмбә! 26) Тибеп кенә китәләр.

Факил Сафин

Факил Сафин Миңнемөхәммәт улы (1954) – язучы, шагыйрь. Балалар өчен дә шигырьләр яза. Ул үз әсәрләрендә яшәүгә дан җырлый, киләчәкне фаҗигаләрдән кисәтеп куярга омтыла. “Биек тауның башларында” исемле романында сугыш афәтләре тетрәндергеч итеп сурәтләнә. Әлеге романы өчен аңа Язучылар берлегенең Гаяз Исхакый бүләге бирелде.

2 – 10 нчы биремнәрнең җавабы сүз яки цифр булырга мөмкин. Башта җавапны текстта күрсәтегез, соңыннан 1 нче номерлы бланкка <u>буш ара калдырмыйча, тыныш билгеләрсез, башка өстәмә символларсыз</u> күчереп алыгыз. Һәр хәрефне һәм санны, бланктагы үрнәктә күрсәтелгәнчә, аерым шакмакка языгыз.

2 **Ирен гармониясе күзәтелгән сүз кулланылган җөмләне күрсәтегез.**

1) Урмандагы алан буйлап Керпе бара.

2) Җылы яктан килгән кошлар кире китеп баралар, алар кыштан качалар.

3) Эше күп, өлгер генә!

4) Мин бит хәзер шәһәрдә яшим.

Җавап: ______________ .

3 **Синонимнар кулланылган җөмләне күрсәтегез.**

1) Аяк асты, бөтен тирә-як сары, кызгылт яфраклар белән түшәлгән.

2) Көзнең шушындый җылы, вак яңгыр сибәләп торган вакытын ярата Керпе.

3) Коры яфракларны җыеп оясына ташырга, аны салкын үтеп кермәслек итеп җылытырга кирәк.

4) Чыркый, ял итәргә вакытым булмады быелгы җәйне: төннәрен тычкан аулыйм, көндез черем итеп алам да яңа оя ясыйм, шулай эш, мәшәкать белән нурлы җәй үтеп тә киткән.

Җавап: ____________ .

4 **9 – 13 нче җөмләләрдән кушма рәвешне табып языгыз.**

Җавап: ______________ .

5 **17 – 26 нчы җөмләләрдән юнәлеш килешендә, III зат берлектәге тартым белән төрләнгән исемне табып языгыз.**

Җавап: _____________ .

6 **15 нче җөмләдән фразеологик әйтелмәне табып языгыз.**

Җавап: ______________ .

7 **13 нче җөмләдән туры тәмамлыкны күчереп языгыз.**

Җавап: ______________ .

8 **9 – 13 нче җөмләләрдән синтетик иярчен рәвеш җөмләле кушма җөмләнең номерын языгыз.**

Җавап: ________________ .

9 **Түбәндәге җөмләдә барлык тыныш билгеләре номерланган. *Аныклагыч* алдыннан куелган тыныш билгесенең номерын языгыз.**

Чыркый[1], ял итәргә вакытым булмады быелгы җәйне[2]: төннәрен тычкан аулыйм[3], көндез черем итеп алам да яңа оя ясыйм[4], шулай эш[5], мәшәкать белән нурлы җәй үтеп тә киткән[6].

Җавап: _____________ .

10 **5 – 8 нче җөмләләрдән *кире сүз тәртибе* кулланылган җөмләнең номерын языгыз.**

Җавап: _____________ .

Барлык җавапларны, тестны үтәү өчен күрсәтмәдә әйтелгән тәртиптә, 1 нче номерлы бланкка күчереп язарга онытмагыз.

III бүлек

2 нче бүлектә укылган текстны файдаланып, 11.1 һәм 11.2 нче биремнәрнең бары тик берсен генә сайлап алып, 2 нче номерлы бланкта биремне үтәгез. Яза башлар алдыннан сайланган биремнең номерын күрсәтегез.

11.1. Шәһәрдә сиңа ник керәге бар аның? Шәһәрдә кая карама гөмбә! Тибеп кенә китәләр. - җөмләләрендә әйтелгән фикерләрне ничек аңлыйсыз? Шулар турында языгыз. Фикерегезне раслау өчен, укылган тексттан **2 мисал** китерегез. Файдаланган җөмләләрнең номерларын языгыз яки тексттан цитата китерегез.

Сочинениенең күләме **50 сүздән** дә ким булмаска тиеш.

Сочинениене чиста һәм танырлык итеп языгыз.

Укылган текстка таянып язылмаган эшкә билге куелмый.

Бирелгән текстны күчереп яисә аның эчтәлеген аңлатмаларсыз язган өчен ноль балл куела.

11.2. “Җәй көне җырларсың, кыш көне сызларсың”, - диелә халык мәкалендә. Бу мәкальнең мәгънәсен ничек аңлыйсыз? “Эшләп үлмәссең, чирләп үләрсең” дигән әйтем дә бар. Ә сез бу турыда ничек уйлыйсыз? **“Эшчән бәхетне эштән эзләр, ялкау бәхетне читтән эзләр”** темасына сочинение языгыз. Фикерегезне раслау өчен, укылган тексттан **1 мисал,** үзегезнең тормыш тәҗрибәсеннән **1 мисал** китерегез.

Сочинениенең күләме **50 сүздән** дә ким булмаска тиеш.

Сочинениене чиста һәм таныштырлык итеп языгыз.

Укылган текстка таянып язылмаган эшкә билге куелмый.

Бирелгән текстны күчереп яисә аның эчтәлеген аңлатмаларсыз язган өчен ноль балл куела.

Татар теленнән бердәм республика тестын бәяләү системасы
Кыска изложение тикшерү һәм бәяләү

1 нче таблица

Кыска изложение өчен текст турында белешмә	
Абзац номеры	**Микротемалар (мәгънәви кисәкләр)**
1	Рәбига әби яңа өйгә күчте.
2	Яңа өйдә бер эш тә юк.
3	Укучылар да, Рәбига әби дә моңсу.
4	Рәбига әби иске йортта калган яшьлеген сагына.
5	Иске йорттагы миләшне күчереп утырттылар.

2 нче таблица

№	Критерий	Балл
ИК1	**Изложение эчтәлеге**	
	Укучы тыңлаган текстның эчтәлеген тулы ачкан, анда яктыртылган **барлык** мәсьәләләр язмада урын алган	2
	Текстның эчтәлеге ачылган, **әмма** бер микротема төшеп калган (яки өстәлгән)	1
	Текстның эчтәлеге ачылган, **әмма** бердән артык микротема төшеп калган (яки өстәлгән)	0
ИК2	**Башлангыч текстны җыйнакландыру**	
	Укучы текстның гомуми эчтәлеген бер яки берничә алым белән кыскарткан, җыйнакландырган	3
	Бер яки берничә алым белән текстның ике микротемасын җыйнакландырган	2
	Бер яки берничә алым белән текстның бер микротемасы җыйнакландырылган	1
	Текстны җыйнакландыру өчен бер алым да **кулланылмаган**	0
ИК3	**Изложениенең мәгънә бөтенлеге, бәйләнешле сөйләм һәм аның эзлеклелеге**	
	Укучының эшендә мәгънә бөтенлеге, сөйләмнең бәйләнешле һәм эзлекле булуы күзәтелә: - логик хаталар юк, эзлеклелек бозылмаган; - текст кызыл юлларга дөрес бүленгән	2
	Эштә мәгънә бөтенлеге, сөйләмнең бәйләнешле һәм эзлекле	1

	булуы күзәтелә, **әмма** бер логик хата бар **яки** кызыл юлны билгеләүдә бер хата бар	
	Эштә коммуникатив (аралашуга караган) мәгънә сакланган, **әмма** бердән артык логик хата **яки** кызыл юлны билгеләүдә ике хата җибәрелгән	0
ИК1-ИК3 күрсәткечләре буенча изложение өчен җыела торган иң югары балл		7

II бүлек
2 – 10 нчы биремнәрне тикшерү

Икенче бүлектәге һәр биремгә дөрес җавап биргән өчен укучыга **берәр балл** куела. Җавап ялгыш булса яки бөтенләй булмаса, **0 балл** куела. Икенче бүлектәге 9 тест биремевә дөрес җавап биргән өчен укучы җыярга мөмкин булган **иң югары балл – 9**.

3 нче таблица

Биремнәр	Җаваплар
2	3
3	4
4	шулчак
5	халкына
6	черем итеп алам
7	чыркылдавын
8	12
9	2
10	6

III бүлек
11 нче биремне тикшерү критерийлары
11.1 биременә җавап түбәндәге критерийлар буенча бәяләнә.

4 нче таблица

№	Текст эчтәлеген анализлауга бәйле темага язылган сочинениене (11.1) бәяләү критерийлары	Баллар

C_1K1	**Тексттан алынган кисәкнең мәгънәсен аңлау**	
	Имтихан бирүче тексттан алынган кисәкнең эчтәлеген дөрес аңлаткан. Аңлатмада хаталар юк.	2
	Имтихан бирүче тексттан алынган кисәкнең эчтәлеген гомумән дөрес аңлаткан, **ләкин** аңлатмада 1 хатасы бар.	1
	Имтихан бирүче тексттан алынган кисәкнең эчтәлеген дөрес аңлатмаган, **яки** имтихан бирүче, тексттан алынган кисәкнең эчтәлеген аңлатканда, 2 яки күбрәк хата ясаган, **яки** тексттан алынган кисәк эчтәлегенең аңлатмасы язма эштә юк.	0
C_1K2	**Дәлил-мисалларның булуы**	
	Имтихан бирүче <u>тексттан</u> әлеге кисәкнең эчтәлегенә туры килә торган 2 дәлил-мисал китергән.	3
	Имтихан бирүче <u>тексттан</u> әлеге кисәкнең эчтәлегенә туры килә торган 1 дәлил-мисал китергән.	2
	Имтихан бирүче башка <u>тексттан</u> дәлил-мисаллар (-лар) китергән.	1
	Имтихан бирүче әлеге кисәкнең эчтәлеген аңлата торган дәлил-мисал китермәгән, **яки** имтихан бирүче биремдәге цитатаны я аның бер өлешен дәлил-мисал итеп китергән.	0
C_1K3	**Язманың мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге, язу эзлеклелеге**	
	Имтихан бирүченең эше мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге һәм язу эзлеклелеге белән характерлана: – логик хаталар юк, язуда эзлеклелек бозылмаган; – абзацларга бүленештә хаталар юк.	2
	Имтихан бирүченең эше мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге һәм эзлеклелек белән характерлана, **ләкин** 1 логик хатасы бар, **һәм/яки** абзацларга бүленештә **1** урында хата бар.	1
	Язмада сөйләм үстерүгә омтылыш бар, **ләкин** логик хаталарның саны 1 дән артык, **һәм/яки** абзацларга бүленештә **2** урында хата бар.	0
C_1K4	**Эшнең композицион бөтенлеге**	

	Эш композицион яктан бөтен һәм төгәлләнгән, текст төзүдә хаталар юк.	2
	Эш композицион яктан бөтен һәм төгәлләнгән, **ләкин** текст төзүдә 1 хатасы бар.	1
	Текст төзүдә 2 яки күбрәк хатасы бар.	0
$С_1$К1-$С_1$К4 критерийлары буенча сочинение өчен иң югары балл		**9**

Игътибар!

Әгәр сочинениедә текст күчереп кенә язылса яки анда текстның эчтәлеге генә чагылыш тапса, бәяләүнең барлык критерийлары буенча ($С_1$К2-$С_1$К4) 0 балл белән бәяләнә.

Язма эшнең грамоталылыгы һәм анық фактик төгәллеге аерым бәяләнә (6 нчы таблицаны кара).

11.2 биременә җавап түбәндәге критерийлар буенча бәяләнә.

5 нче таблица

№	Текст эчтәлеген анализлауга бәйле темага язылган сочинениене (11.2) бәяләү критерийлары	Баллар
$С_3$К1	**Тексттан алынган кисәкнең мәгънәсен аңлау**	
	Имтихан бирүче (сочинениенең теләсә кайсы өлешендә теге яки бу формада) аңлатма биргән һәм киңәйтелгән формада тасвирлаган.	2
	Имтихан бирүче (сочинениенең теләсә кайсы өлешендә теге яки бу формада) аңлатма биргән, **ләкин** киңәйтелгән формада тасвирламаган.	1
	Имтихан бирүче ялгыш аңлатма биргән, **яки** төшенчәгә аңлатмасы язма эштә юк.	0
$С_3$К2	**Дәлил-мисалларның булуы**	
	Имтихан бирүче 2 дәлил-мисал китергән, шуларның берсе укылган тексттан, икенчесе – тормыш тәҗрибәсеннән **яки** Имтихан бирүче 2 дәлил-мисал китергән, шуларның икесе дә укылган тексттан.	3
	Имтихан бирүче укылган тексттан 1 дәлил-мисал китергән.	2
	Имтихан бирүче тормыш тәҗрибәсеннән дәлил-мисал (-лар) китергән.	1
	Имтихан бирүче бер генә дәлил-мисал да китермәгән.	0

C_3K3	**Язманың мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге, язу эзлеклелеге**	
	Имтихан бирүченең эше мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге һәм язу эзлеклелеге белән характерлана: – логик хаталар юк, язуда эзлеклелек бозылмаган; – абзацларга бүленештә хаталар юк.	2
	Имтихан бирүченең эше мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге һәм эзлеклелек белән характерлана, **ләкин** 1 логик хатасы бар, **һәм/яки** абзацларга бүленештә **1** урында хата бар.	1
	Язмада сөйләм үстерүгә омтылыш бар, **ләкин** логик хаталарның саны 1 дән артык, **һәм/яки** абзацларга бүленештә **2** урында хата бар.	0
C_3K4	**Эшнең композицион бөтенлеге**	
	Эш композицион яктан бөтен һәм төгәлләнгән, текст төзүдә хаталар юк.	2
	Эш композицион яктан бөтен һәм төгәлләнгән, **ләкин** текст төзүдә 1 хатасы бар.	1
	Текст төзүдә 2 яки күбрәк хатасы бар.	0
C_3K1-C_3K4 критерийлары буенча сочинение өчен иң югары балл		**9**

Игътибар!

Әгәр сочинениедә текст күчереп кенә язылса яки анда текстның эчтәлеге генә чагылыш тапса, бәяләүнең барлык критерийлары буенча (C_3K2-C_3K4) 0 балл белән бәяләнә.

Язма эшнең грамоталылыгы һәм аның фактик төгәллеге аерым бәяләнә (6 нчы таблицаны кара).

6 нчы таблица

№	Укучы сөйләменең грамоталылыгын һәм фактик төгәллеген бәяләү критерийлары	
ГК1	**Орфографик нормаларның үтәлеше**	
	Орфографик хаталары юк **яки** хатасы 1 дән артык түгел	2
	2-3 хата җибәрелгән	1
	Хаталарының саны 4 тән артык	0
ГК2	**Пунктуацион нормаларның үтәлеше**	
	Пунктуацион хаталары юк **яки** хатасы 2 дән артык түгел	2

	3-4 хатасы бар	1
	Хаталарының саны 5 тән артык	0
ГК3	**Грамматик нормаларның үтәлеше**	
	Грамматик хаталары юк **яки** 1 хатасы бар	2
	2 хатасы бар	1
	Хаталарының саны 3 тән артык	0
ГК4	**Сөйләм нормаларының үтәлеше**	
	Сөйләм хаталары юк **яки** хатасы 2 дән артык түгел	2
	3–4 хатасы бар	1
	Хаталарының саны 5 тән артык	0
ФК1	**Язма сөйләмнең фактик төгәллеге**	
	Материалны язмада бирүдә, шулай ук аңлауда һәм терминнар кулланылышында фактик хаталар юк	2
	Материалны язмада бирүдә яки терминнар кулланылышында 1 хата бар	1
	Материалны язмада бирүдә яки терминнар кулланылышында 2 хата бар	0
ГК1-ГК4, ФК1 критерийлары буенча сочинение өчен иң югары балл		**10**

Грамоталылыкны бәяләгәндә, **изложение һәм сочинениенең күләмен** исәпкә алырга кирәк.

6 нчы таблицада китерелгән нормативлар гомуми күләме 100 дән артык сүз булган изложение һәм сочинениеләрне тикшерү өчен кулланыла.

Әгәр **изложение һәм сочинениеләрнең** гомуми күләме 50-99 сүз булса, ГК1-ГК4 критерийлары буенча 1 баллдан артык куелмый:

ГК – 1 буенча орфографик хаталар булмаса яки 1 тупас булмаган хата булганда 1 балл куела;

ГК – 2 буенча пунктуацион хаталар булмаса яки 1 тупас булмаган хата булганда 1 балл куела;

ГК – 3 буенча грамматик хаталар булмаганда 1 балл куела;

ГК – 4 буенча сөйләм хаталары булмаганда 1 балл куела.

Әгәр **изложение һәм сочинениеләрнең** гомуми күләме 50 генә сүз булса, мондый эшләргә ГК1-ГК4 критерийлары буенча 0 балл куела.

Әгәр укучы иҗади эшнең бары тик берсен генә (я изложение, я сочинение) үтәсә, ГК1-ГК4 критерийлары буенча бәяләү шулай ук эшнең күләменнән чыгып башкарыла:

- әгәр эш 100 яки аннан артыграк сүздән торса, грамоталылык 6 нчы таблица нигезендә бәяләнә;
- эшнең күләме 50-99 сүздән торса, ГК1-ГК4 критерийлары буенча 1 баллдан артык куелмый (югары күрсәтелгәнчә);
- әгәр эшнең күләме 50 сүздән артмаса, мондый эшләргә ГК1-ГК4 критерийлары буенча 0 балл куела.

- бердәм республика тестын тулаем башкару барышында җыярга мөмкин булган максималь балл – **35.**

Имтихан эше өчен түбәндәге билгеләр куела:

0-12 балл – «2» ле билгесе;

13-20 балл – «3» ле билгесе;

21-29 балл – «4» ле билгесе. Искәрмә: бу очракта укучы грамоталылык өчен (ГК1–ГК4 критерийлары) 4 баллдан кимрәк балл җыймаска тиеш. Әгәр укучы ГК1–ГК4 критерийлары буенча 4 баллдан кимрәк балл җыйса, «3» ле билгесе куела.

30-35 балл – «5» ле билгесе. Искәрмә: бу очракта укучы грамоталылык өчен (ГК1–ГК4 критерийлары) 6 баллдан кимрәк балл җыймаска тиеш. Әгәр укучы ГК1–ГК4 критерийлары буенча 6 баллдан кимрәк балл җыйса, «4» ле билгесе куела.